

POSTANOWIENIE

25 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Adam Doliwa

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 25 kwietnia 2024 r. w Warszawie
zażalenia B. L.

na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Łodzi I Wydział Cywilny
z 22 kwietnia 2022 r., I ACa 1137/20,
w sprawie z powództwa B. L.
przeciwko P. spółce akcyjnej w W.
o zapłatę,

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 24 września 2021 r. Sąd Apelacyjny w Łodzi oddalił apelację powódki B. L. i strony pozwanej P. spółki akcyjnej w W. w sprawie o zapłatę.

Od powyższego wyroku powódka wniosła skargę kasacyjną wraz z wnioskiem o zwolnienie jej od kosztów sądowych w całości.

Postanowieniem z 2 marca 2022 r. Sąd Apelacyjny w Łodzi zwolnił powódkę od opłaty od skargi kasacyjnej ponad kwotę 5000 złotych, zaś w pozostałym zakresie oddalił wniosek powódki. Powyższe postanowienie zostało doręczone pełnomocnikowi skarżącej 16 marca 2022 r. Następnie, postanowieniem z 30 marca 2022 r. Sąd Apelacyjny w Łodzi odmówił powódce sporządzenia

i doręczenia uzasadnienia postanowienia w przedmiocie wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych, gdyż nie podlega ono uzasadnieniu.

W związku z brakiem pokrycia opłaty sądowej w kwocie 5000 złotych w terminie określonym w art. 112 ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2022 r. poz. 1125; dalej: „u.k.s.c.”) postanowieniem z 22 kwietnia 2022 r. Sąd Apelacyjny w Łodzi odrzucił skargę kasacyjną powódki.

W uzasadnieniu rozstrzygnięcia wskazano, że siedmiodniowy termin do uiszczenia opłaty od skargi kasacyjnej bezskutecznie upłynął 23 marca 2022 r. Opłata została uiszczona po terminie. W terminie do uiszczenia opłaty pełnomocnik powódki złożył niedopuszczalny wniosek o sporządzenie uzasadnienia postanowienia o częściowym oddaleniu wniosku powódki o zwolnienie od kosztów sądowych, wniosek ten pozostawał bez wpływu na bieg terminu do opłacenia pisma. Stwierdzono przy tym, że w świetle złożonego przez powódkę oświadczenia majątkowego zasługiwała ona na zwolnienie jedynie z części opłaty sądowej od skargi kasacyjnej. Podkreślono również, że posiadane przez powódkę oszczędności w wysokości 300 000 zł nie pozwalają na zastosowanie wobec niej prawa ubogich w całości. Powódka w oświadczeniu majątkowym nie uwzględniła renty wypłacanej na jej rzecz przez pozwanego.

W zażaleniu skarżąca wskazała na naruszenie art. 398⁶ § 2 k.p.c. oraz art. 102 ust. 1 k.s.c.u. Wniosła również o kontrolę postanowień Sądu Apelacyjnego w Łodzi w przedmiocie oddalenia wniosku o zwolnienie powódki od opłaty w postępowaniu kasacyjnym oraz odmowy sporządzenia uzasadnienia tego postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodnie z ugruntowanym orzecnictwem Sąd Najwyższy w postępowaniu wywołanym zażaleniem na postanowienie sądu drugiej instancji odrzucające środek zaskarżenia - na wniosek skarżącego - na podstawie art. 380 w zw. z art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c., poddaje kontroli wcześniejsze niezaskarżalne postanowienie tego sądu, jeżeli miało ono wpływ na rozstrzygnięcie sprawy (zob.

postanowienia Sądu Najwyższego: z 26 stycznia 2018 r., II CZ 95/17; z 25 października 2023 r. III CZ 254/23).

Instytucja zwolnienia od kosztów sądowych ma charakter wyjątkowy, gdyż stanowi pomoc państwa dla osób, które ze względu na szczególnie trudną sytuację materialną nie są w stanie ponieść tych kosztów bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny. Dlatego też ubiegający się o taką pomoc powinien w każdym przypadku poczynić oszczędności we własnych wydatkach do granic zabezpieczenia środków utrzymania dla siebie i rodziny. Natomiast w sytuacji, gdy poczynione w ten sposób oszczędności okazały się niewystarczające, może zwrócić się o pomoc państwa (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 27 lipca 2016 r., V CZ 34/16; z 19 października 2023 r., III CZ 144/23; z 29 listopada 2023 r., III CZ 106/23).

Należy też wskazać, że zasadniczo wymóg uiszczenia kosztów sądowych nie może być uznany za ograniczenie prawa dostępu do sądu, które jest niezgodne z art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności z dnia 4 listopada 1950 r. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 5 listopada 2021 r., II CZ 48/21).

Nie ulega wątpliwości, że sąd drugiej instancji rozstrzygając o zwolnieniu od opłaty od skargi kasacyjnej nie jest związany wcześniejszymi postanowieniami zwalniającymi skarżącą od kosztów sądowych, jednak w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalilo się stanowisko, zgodnie z którym, gdy na wcześniejszych etapach postępowania skarżący został zwolniony od kosztów sądowych, to odmowa udzielenia takiego zwolnienia w postępowaniu kasacyjnym wymaga stwierdzenia, że położenie finansowe i majątkowe strony uległo w jakimś zakresie polepszeniu (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 10 listopada 2016 r., IV CZ 45/16). W takim przypadku w postanowieniu o odmowie zwolnienia od kosztów sądowych sąd powinien wykazać, że w zmienionej sytuacji majątkowej skarżący jest w stanie ponieść koszty postępowania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 maja 2011 r., II CZ 12/11).

W rozpoznawanej sprawie siedmiodniowy termin do uiszczenia opłaty od skargi kasacyjnej bezskutecznie upłynął 23 marca 2022 r. Natomiast uiszczenie

opłaty od skargi kasacyjnej 21 kwietnia 2022 r. należało uznać za spóźnienie, gdyż termin do uiszczenia powyższej opłaty zaczął biec od dnia doręczenia pełnomocnikowi powódki postanowienia w przedmiocie zwolnienia od kosztów. Złożenie niedopuszczalnego wniosku o sporządzenie uzasadnienia postanowienia o częściowym oddaleniu wniosku powódki o zwolnienie od kosztów sądowych nie wpływało na bieg terminu do opłacenia pisma – skargi kasacyjnej.

W niniejszej sprawie Sąd drugiej instancji prawidłowo uznał, że nie można zastosować zwolnienia od kosztów sądowych w całości w stosunku do powódki. W tym zakresie Sąd Apelacyjny wskazał, że powódka dysponuje oszczędnościami w wysokości 300 000 złotych, jak również w oświadczeniu majątkowym nie została uwzględniona kwota z renty wypłacanej na rzecz powódki przez pozwanego.

W takim stanie rzeczy obowiązek powódki pokrycia kwoty 5000 złotych z tytułu części opłaty sądowej od skargi kasacyjnej mieścił się w jej możliwościach finansowych, a wobec braku pokrycia tej części opłaty sądowej Sąd Apelacyjny prawidłowo odrzucił skargę kasacyjną, jako dotkniętą brakiem fiskalnym, który nie został uzupełniony.

Z tych względów, Sąd Najwyższy na podstawie art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 398¹⁴ k.p.c. jak w sentencji.

[SOP]

[ms]